

אדר ב' התשס"א

בס"ד

המחלוקת על תאריכם של שבעת ימי המילואים והיום השמיני - לוח הזמנים' של ספר ויקרא לפרשת שמיני (ע"פ שעור מאת הרב אלחנן סמט)

המילואים) מכלל מאמר (ויקרא ח', לה) "ויפתח אהל מועד ותשב יומם ולילה שבעת ימים" (- משמע אפוא שבימים אלו היה המשכן כבר מוקם).

1. ויקרא א' א'

ויקרא א' משה נידבר ה' אליו מאהל מועד לאמר.

2. שמות מ'

(לד) ניכס הענן את אהל מועד וכבוד ה' מלא את המשכן. (לה) ולא יכל משה לבוא אל אהל מועד כי שכן עליו הענן וכבוד ה' מלא את המשכן.

12. ספרא, מכילתא דמילואים א, לו
כל שבעת ימי המילואים היה משה מעמיד את המשכן כל בוקר ובוקר, מקריב קרבנותיו עליו ומפרקו. בשמיני – העמידו ולא פירקו.

13. רמב"ן

על דעת רבותינו שהוא יום שמיני למילואים, טעם הכתוב, שתקים את המשכן ויעמוד כן, לא תורידנו ולא תקימו עוד, כי בנסוע המחנות – הלוויים יורידו אותו ויקימו אותו (- ולא משה).

14. ויקרא ט'

(יז) ויקרב את המנחה וימלא כפּוּ מִמֶּנָּה ויקטר על המזבֵּחַ מלבד עלת הבקר:

15. ספרי (נשא מד)

אותו היום (- השמיני) העמידו, משחו ולא פרקו.

16. במדבר ז', א - ראש פרשת קרבנות הנשיאים

ויהי ביום כלות משה להקים את המשכן.

17. ספרי (נשא מד)

מגיד הכתוב שכל שבעת ימי המילואים היה משה מעמיד את המשכן, ובכל בוקר ובוקר משחו ומפרקו, ואותו היום (- השמיני), העמידו, משחו, ולא פרקו.

18. רש"י

"ביום כלות משה להקים" – ולא נאמר 'ביום הקים'. מלמד שכל שבעת ימי המילואים היה משה מעמידו ומפרקו, ובאותו היום העמידו ולא פרקו, לכך נאמר "ביום כלות משה להקים" – אותו היום כלו הקמותיו, וראש חודש ניסן היה.

19. שמות פרק מ'

ויקים את החצר סביב למשכן ולמזבֵּחַ ויתן את מסך שער החצר... ויכל משה את המלאכה.

20. ספרי לפרשת בהעלותך טח

"ויהי אנשים אשר היו טמאים לנפש אדם" (במדבר ט', ו) – מי היו?

נושאי ארונו של יוסף היו – דברי ר' ישמעאל.

רבי עקיבא אומר: מישאל ואלצפן היו – שנטמאו לנדב ואביהוא... שחל שביעי שלהם להיות ערב פסח... שנאמר

3. רשב"ם בראש ספר ויקרא

לפי שכתוב למעלה בסוף הספר "ולא יכל משה לבוא אל אהל מועד" וגו', לכך קראהו הקב"ה מתוך אהל מועד. וכן פירוש המקרא: ויקרא אל משה מאהל מועד וידבר אליו.

4. שמות כ"ה, כב

ונועדתי לך שם ונדברתי אתך מעל הכפרת מבין שני הכרבים אשר על ארון העדת את כל אשר אצנה אותך אל בני ישראל.

5. שמות מ', א-ב

ונידבר ה' אל משה לאמר: ביום החדש הראשון באחד לחדש תקים את משכן אהל מועד... טז ויהי בחדש הראשון בשנה השנית באחד לחדש הוקם המשכן.

6. במדבר ט', טו

וביום הקים את המשכן כסה הענן את המשכן לאהל העדת...

7. שמות י"ב, ב

החדש הזה לכם ראש חדשים ראשון הוא לכם לחדשי השנה

8. במדבר א', א'

ונידבר ה' אל משה במדבר סיני באהל מועד באחד לחדש השני בשנה השנית לצאתם מארץ מצרים לאמר.

9. רש"י על ויקרא ח', א'

"קח את אהרן" – פרשה זו נאמרה שבעת ימים קודם הקמת המשכן, שאין מוקדם ומאוחר בתורה.

10. רש"י על ויקרא ט', א'

"ויהי ביום השמיני" – למילואים, הוא ראש חודש ניסן שהוקם המשכן בו ביום ונטל עשר עטרות השנויות בסדר עולם.

11. ר' אברהם בן הרמב"ם לשמות מ', ב

ואם היה מאמרו כאן "ביום החדש הראשון באחד לחדש תקים את המשכן" וגו' מאמר מבואר, מוכרח שביום ראשון של ניסן הוקם המשכן. ואם כן איך אומרים הראשונים ז"ל (- חז"ל), שבעת ימי המילואים שתחילתם שלושה ועשרים באדר, שימש בהם משה עליו השלום במשכן? וכן יוצא עליהם (- על שבעת ימי

(במדבר ט', ו) "ולא יכלו לעשות הפסח ביום ההוא" – לא היו יכולים לעשות בו ביום, אבל היו יכולים לעשות ביום שלאחריו. נמצאנו למדים שחל שביעי שלהם להיות ערב פסח.

21. ראב"ע בביאורו הארוך לשמות מ', ב

"ביום החדש הראשון" – מחלוקת הוא. ויש אומרים כי יום השמיני למילואים היה יום ראש חודש ניסן... והנה מצאנו בספרי כי מישאל ואלצפן היו הטמאים לנפש אדם, והנה יום שמיני למילואים הוא שמיני לחודש. ויש כדמות ראייה על זה: (1) האחת, למה לא הזכיר הכתוב שהיה משה מקים את המשכן וסותרו?

(2) ואנה יהיה פתח אהל מועד אחר שיהיה נסתר, כי כתוב (ויקרא ח', לה) "וּפְתַח אֹהֶל מוֹעֵד תִּשְׁבּוּ יוֹמָם וְלַיְלָה"...

(3) ... אם היה שעיר ראש חודש (- מוקרב ביום השמיני, על פי הדעה שהיום השמיני חל בראש חודש ניסן והוא השעיר הנידון בדברי משה ואהרן בויקרא ט', טז ואילך), למה לא הזכיר שנים פרים ואיל אחד ושבעה כבשים (- זהו קרבן המוסף של ראש חודש – במדבר כ"ח, יא), וכאשר הזכיר (- בויקרא ט', יז) שאהרן הקריב את עולת היום השמיני ואת המנחה) "מִלְבַּד עֹלֹת הַבֶּקָר", היה ראוי שיאמר 'מלבד עולת החדש'!

והנה על דרך הפשט 'ביום החודש הראשון' הייתה תחילת הקמת המשכן... וביום הזה משח משה את המשכן ואת כל כליו, ומזבח העולה ואת כל כליו, ואת הכיור ואת כנו (שמות מ', ט-יא), ונקהלה העדה אל פתח אוהל מועד (ויקרא ח', ג), ורחצו אהרן ובניו במים, והלבישו את אהרן בגדי הקודש, וגם הלביש בניו ונמשחו בשמן הקודש, והגיש פר בן בקר ואילים שנים (- הכול כמתואר בויקרא ח') ככה עשה שבעת ימי המילואים.

22. ויקרא ח'

לג ומפתח אהל מועד לא תצאו שבעת ימים עד יום מלאת ימי מלאיכם...
לה ופתח אהל מועד תשבו יומם וליילה שבעת ימים.

23. רמב"ן בביאורו לשמות מ', ב

ונראה לדעתם כי בשבעת הימים הראשונים היה מקים אותו בבוקר בבוקר, ועומד כן כל היום וכל הלילה, וכעלות השחר היה מוריד אותו וחוזר ומקימו מייד, כי הכתוב אומר "ופתח אהל מועד תשבו יומם וליילה", ואין פתח לאוהל, רק בעת הקמתו... וייתכן שכל זה רגילות, להודיע עניין הקמתו... ולא יעמידהו (- יניחנה) מפורק כלל.

24. ויקרא ט'

טז ויקרב את העלה (- עולת העם של היום השמיני) ויעשה פמשפט.

יז ויקרב את המנחה... ויקטר על המזבח מלבד עלת הבקר (- היא עולת התמיד).

25. רמב"ן בפירושו לויקרא ח', ב – "עקרון ההשלמה"

"כי כן דרך הכתובים בכל מקום, להשלים עניין אשר התחיל בו".

26. רמב"ן בפירושו לבמדבר ז', א

חזר... בכאן להגיד נדבת הנשיאים בקרבנם, שהיו מהיום השמיני עד יום תשעה עשר לחודש, או עד שנים עשר יום לחודש - כדברי רבותינו.

27. יוסף בן מתתיהו ב'קדמוניות היהודים'

בראש השנה השנייה, בחודש... ניסן לפי העברים, בראש חודש, קידש את המשכן וכל הכלים בו, שתיארתיו. וא-לוהים... התארח ושכן במקדש הזה. וכך היה דרך בואו: השמים היו טהורים, ורק מעל למשכן ירדה קדרות ועטפה אותו בענן...

ולאחר שכיבד משה את האדריכלים... הקריב בחצר המשכן במצוות א-לוהים שור ואיל ושעיר לשם כפרת העוונות... במשך שבעה ימים טיהר אפוא משה באופן זה אותם ואת הבגדים ואת המשכן ואת הכלים בו... וביום השמיני הכריז על חג לעם... וכשהיו הקרבנות מונחים על המזבח, עלתה ממנו פתאום אש מאליה, שדמתה לאור של ברק, ואכלה בשלהבת לעיניהם כל מה שהיה עליו.

28. ספרא שמיני א, יד

"ויהי ביום השמיני" – הוא יום שמיני לקדושת אהרן ובניו (- כלומר יום שמיני למילואים). או יכול שמיני בחודש? כשהוא אומר (שמות מ', יז) "וַיְהִי בַחֲדָשׁ הָרִאשׁוֹן בַּשָּׁנָה הַשְּׁנִיָּה [בַּאֲחָד לַחֲדָשׁ] הַיּוֹם הַמְּשֻׁכָּן" – מלמד שבראש חודש הוקם המשכן. יכול הוקם בראש חודש ושרתה שכינה בשמיני בחודש? תלמוד לומר (במדבר ט', טו) "וּבַיּוֹם הַקִּים אֶת הַמְּשֻׁכָּן כִּסֵּה הָעֵנָן [אֶת הַמְּשֻׁכָּן]" – מלמד שביום הוקם המשכן, בו ביום שרתה שכינה על מעשה ידי אהרן. שכל מעשה שבעת ימי המילואים היה משה משמש ולא שרתה שכינה על ידו. עד שבא אהרן ושימש בבגדי כהונה גדולה ושרתה שכינה על ידיו, שנאמר (ויקרא ט', ד): "כִּי הַיּוֹם הַזֶּה נִרְאָה אֲלֵיכֶם".

29. רמב"ן על שמות מ', ב

וכדמות ראייה להם (- לחז"ל)... שאמר שם: "זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר צָוָה ה' תַּעֲשׂוּ [וַיִּרְא אֲלֵיכֶם כְּבוֹד ה']" (ויקרא ט', ו)... "וַיִּרְא כְבוֹד ה' אֶל כָּל הָעָם" (שם, כג), ומשמעות זה, שעדיין לא כיסה הענן את אוהל מועד ולא מלא כבוד ה' את המשכן (- עד היום השמיני).

30. רשב"ם על שמות מ', ד

כִּי הַיּוֹם הַזֶּה נִרְאָה אֲלֵיכֶם" – ויוציא אש מן השמים להקטיר קרבנות.

"וַיִּבֵּא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶל אֹהֶל מוֹעֵד" – להתפלל שתד האש; "וַיִּרְא כְבוֹד ה' אֶל כָּל הָעָם" – כיצד? "וַתֵּצֵא אֵשׁ מִלִּפְנֵי ה'..."

32. שמות מ', לד - מקום גילוי השכינה – ב-א' בניסן

"וַיִּכַּס הָעֵנָן אֶת אֹהֶל מוֹעֵד וְכָבוֹד ה' מָלֵא אֶת הַמְּשֻׁכָּן".

33. ויקרא ט', כד

"וַתֵּצֵא אֵשׁ מִלִּפְנֵי ה' וַתֹּאכַל עַל הַמִּזְבֵּחַ אֶת הָעֹלָה וְאֶת הַחֲלָבִים"

34. שמות מ', לה

"וְלֹא יָכַל מֹשֶׁה לָּבוֹא אֶל אֹהֶל מוֹעֵד כִּי שָׁכַן עָלָיו הָעֵנָן".

35. ויקרא ט', כד

"וַיִּרְא כָּל הָעָם וַיִּרְאוּ וַיִּפְּלוּ עַל פְּנֵיהֶם".